

שעור כג: חטאת הציבור

Shiur #23: The Hatat of the Elders

(1) ויקרא ד:א-ב

וידבר ה' אל-משה לאמור: דבר אל-בני ישראל לאמור:

(3) ויקרא ד, יג-כא

ואם כל-עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל
ועשו אחת מכל-מצות ה' אשר לא תעשינה ואשמו:
ונודעה החטאת אשר חטאו עליה

והקריבו קהל פר בן-בקר לחטאת
והביאו אותו לפני אהל מועד:
וסמכו זקני העדה את-ידיהם על-ראש הפר לפני ה'
ושחט את-הפר לפני ה':

והביא הכהן המשיח מדם הפר אל-אהל מועד:
וטבל הכהן אצבעו מן-הדם

והזה שבע פעמים לפני ה' את פני הפרכת:

ומן-הדם יתנו על-קרנות המזבח אשר לפני ה' אשר באהל מועד

ואת כל-הדם ישפך אל-יסוד מזבח העלה אשר-פתח אהל מועד:

ואת כל-חלב בורים ממנו והקטיר המזבחה:

ועשה לפי כהן אשר עשה לפר החטאת בן יעשה-לו וכפר עליהם הכהן
ונסלח להם:

והוציא את-הפר אל-מחויץ למחנה ושרף אותו באש שרף את הפר
הראשון חטאת הקהל הוא:

(2) ויקרא ד:ב-יב

נפש כיתחטא בשגגה מכל מצות ה' אשר לא תעשינה
ועשה מאחת מהנה:
אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם

והקריב על חטאתו אשר חטא פר בן-בקר תמים לה' לחטאת:
והביא את-הפר אל-פתח אהל מועד לפני ה'
וסמך את-ידו על-ראש הפר
ושחט את-הפר לפני ה':

ולקח הכהן המשיח מדם הפר והביא אותו אל-אהל מועד:
וטבל הכהן את-אצבעו בדם

והזה מן-הדם שבע פעמים לפני ה' את-פני פרכת הקדש:

ונתן הכהן מן-הדם על-קרנות מזבח קטרת הסמים לפני ה' אשר
באהל מועד

ואתו כל-דם הפר ישפך אל-יסוד מזבח העלה אשר-פתח אהל
מועד:

ואת כל-חלב פר החטאת ירים ממנו את-החלב המכסה על-הקרב
ואת כל-החלב אשר על-הקרב: ואת שתי הכליות ואת-החלב אשר
עליהן אשר על-הכסלים ואת-היתרת על-הכבד על- הכליות
יסירנה: כאשר יורם משור זבח השלמים והקטירם הכהן על מזבח
העלה:

ואת-עור הפר ואת-כל-בשרו על-ראשו ועל-כרעיו וקרבו ופרשו:

והוציא את-כל-הפר אל-מחויץ למחנה אל-מקום טהור אל-שפך
הדשן ושרף אותו על-עצים באש על-שפך הדשן ושרף:

(4) ספר ויקרא - דבורא דחובה פרשה ב

לאשמת העם הרי משיח כצבור

מה צבור אינו מביא אלא על העלם דבר ועם שגגת המעשה,
אף משיח לא יביא אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה

(5) משנה כתב יד קאופמן הוריות א:ה

הורו בית דין, ועשו כל הקהל או רבן על פיהם, מביאין פר...

(6) משנה כתב יד קאופמן הוריות ב:א

הורה כהן משיח לעצמו, שוגג ועשה שוגג, מביא פר; שוגג ועשה מזיד, מזיד ועשה שוגג, פטור,
שהורית כהן משיח לעצמו, הורית בית דין על הצבור.

(7) פירוש המשנה לרמב"ם הוריות ב:א

אמר בפרשת ויקרא אם הכהן המשיח יחטא וכו' והקריב על חטאתו אשר חטא פר בן בקר לחטאת, וזה הפר הוא אשר ייקרא 'פר הבא על כל המצוות'. ואומרו לאשמת העם, הרי משיח כצבור, מה ציבור אינו מביא אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה, כמו שקדם לנו שצריך שיורו בשגגה ויהיו העושים עשו בשגגה על פיהם, כן המשיח לא יביא אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה, והוא עצמו הוא אשר יעשה בשגגה על הוראתו שהורה לעצמו בשגגה. וכבר התבאר בהוראת בית דין לציבור, שאם היו בית דין שוגגים והעם מזידים, או בית דין מזידים והעושים שוגגים, פטורין בית דין בשני האפנים. כן גם הוא יהיה בכמו שני המצבים האלה פטור מן הקרבן, לפי שהמזיד לא יתחייב קרבן. ומתנאי זה הכהן משיח שיהיה חכם מופלא, ויורה בפני עצמו, ואז יתחייב כפרה בפני עצמו. אבל אם לא היה מופלא, או שהשתתף עם בית דין בהוראה, ועשה בכלל מי שעשה, סומך על הוראתו עם הוראת בית דין, כמו האיש האחד מבית דין אשר יסמוך על הוראת הכלל אשר הוא מהם, הרי דינו כדין האיש האחד משאר בני האדם: אם היו העושים רוב הקהל, הרי יתכפר לו עם הציבור, ואם היו מיעוט, הרי הוא פטור. ועוד יתבאר לך גם כן, שזה הפר לא יחויב אלא על השלושים מצוה, אם הורה באחת מהן לבטל מקצת ולקיים מקצת, לפי מה שהותנה בבית דין גם כן, אבל בשגגת עבודה זרה, הרי דינו דין היחיד בהבאת שעירה, אבל הוא גם כן יצטרך העלם דבר עם שגגת המעשה. ולא יתחייב אשם תלוי אם נסתפק ולא נודע לו, כמו בית דין עם הציבור, ועוד יתבאר זה.

Questions:

- 1) How do we know that the פר זקני העדה is brought for his errant instructions which others followed?
- 2) How do we know that the פר כהן גדול is brought for his errant instructions which others – and he – followed?
- 3) Pursuant to those two – if the archetype is של צבור פר, why is the גדול פר presented first?
- 4) Why, indeed, does the גדול פר have a unique (and clearly more vital) חטאת?

(8) דברים יז, ח-יא

כִּי יִפְלֹא מִמֶּךָ דָּבָר לְמִשְׁפַּט בֵּין-דָּם לְדָם בֵּין-דִּין לְדִין וּבֵין נָגַע לְנָגַע דְּבָרֵי רִיבָת בְּשַׁעֲרֶיךָ וְקִמַּת וְעֲלִית אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: וּבָאתָ אֶל-הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְאֶל-הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם וְדָרַשְׁתָּ וְהִגִּידוּ לָךְ אֶת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט: וְעָשִׂיתָ עֲלֵפִי הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ מִן-הַמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר ה' וְשִׁמַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יֹרֹךְ: עֲלֵפִי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יֹרֹךְ וְעַל-הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר-יֹאמְרוּ לָךְ תַּעֲשֶׂה לֹא תִסּוּר מִן-הַדָּבָר אֲשֶׁר-יִגִּידוּ לָךְ יָמִין וּשְׂמָאל:

(9) דברים לג, ח-יא

וְלִלְוֵי אָמַר תַּמְיֹךְ וְאוֹרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידְךָ אֲשֶׁר נָסִיתוּ בְּמִפְּהַ תְּרִיבָהוּ עַל-מִי מְרִיבָה: הָאָמַר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רָאִיתִיו וְאֶת-אָחִיו לֹא הִפִּיר וְאֶת-בְּנוֹ בְּנִיו לֹא יָדַע כִּי שְׁמוֹ אִמְרָתְךָ וּבְרִיתְךָ יִנָּצֵר: יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לִיעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יִשְׁמְרוּ קְטוּרָה בְּאַפְךָ וְכִלְיִל עַל-מִזְבְּחֶךָ: בְּרַךְ ה' חִילוֹ וּפַעַל יָדָיו תִּרְצֶה מִחֵץ מִתְּנִים קָמִיו וּמִשְׁנָאִיו מִזִּיקוֹמוֹן:

(10) ספרי דברים פרשת וזאת הברכה פסקא שנה

יורו משפטך ליעקב, מלמד שכל הוריות אינן יוצאות אלא מפייהם שנאמר ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע.

(11) יחזקאל מד, טו-כד

וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צִדּוֹק אֲשֶׁר שְׁמוֹ אֶת-מִשְׁמַרְתּוֹ מִקְדָּשִׁי בְּתַעֲזוֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מַעֲלִי הֵמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשִׁרְתָּנִי וְעִמְדוּ לִפְנֵי לְהַקְרִיב לִי חֶלֶב וְדָם נֹאֵם אֲדַנִּי ה': הֵמָּה יָבֹאוּ אֶל-מִקְדָּשִׁי וְהֵמָּה יִקְרְבוּ אֶל-שְׁלַחְנִי לְשִׁרְתָּנִי וְשְׁמוֹ אֶת-מִשְׁמַרְתִּי: וְהִיא בְּבוֹאָם אֶל-שַׁעֲרֵי הַחֹצֵר הַפְּנִימִית בְּגָדֵי פִשְׁתִּים יִלְבָּשׁוּ וְלֹא-יַעֲלֶה עֲלֵיהֶם צֹמֶר בְּשָׂרָתָם בְּשַׁעֲרֵי הַחֹצֵר הַפְּנִימִית וּבִיתָהּ: פָּאֲרִי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל-רֹאשָׁם וּמִכְנָסֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל-מַתְּנֵיהֶם לֹא יַחְגְּרוּ בַּיָּדָיִם: וּבְצִאתָם אֶל-הַחֹצֵר הַחִיצוֹנָה אֶל-הַחֹצֵר הַחִיצוֹנָה אֶל-הַעֶם יִפְשְׁטוּ אֶת-בְּגֵדֵיהֶם אֲשֶׁר-הֵמָּה מְשַׁרְתָּם בָּם וְהִנִּיחוּ אוֹתָם בְּלִשְׁכַּת הַקֹּדֶשׁ וּלְבָשׁוּ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְלֹא-יִקְדָּשׁוּ אֶת-הָעֶם בְּבִגְדֵיהֶם: וְרֹאשָׁם לֹא יִגְלָחוּ וּפְרָעָה לֹא יִשְׁלַחוּ כָּסוּם יִכְסְמוּ אֶת-רֹאשֵׁיהֶם: וְיִזְנּוּ לֹא-יִשְׁתּוּ כֹל-בֹּהֶן בְּבוֹאָם אֶל-הַחֹצֵר הַפְּנִימִית: וְאַל-מִנְהָ וְגִרוּשָׁה לֹא-יִקְחוּ לָהֶם לְנָשִׁים כִּי אִם-תּוֹלָת מִזְרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהַאֲלַמְנָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה אֲלֵמְנָה מִכֶּהֱן יִקְחוּ: וְאֶת-עַמִּי יוֹרוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחֵל וּבֵין טָמֵא לְטָהוֹר יוֹדְעִם: וְעַל-רִיב הֵמָּה יַעֲמְדוּ לִפְנֵי מִשְׁפָּט בְּמִשְׁפָּטֵי יִשְׁפֹּטוּהוּ: וְאֶת-תּוֹרָתִי וְאֶת-חֻקֹּתִי בְּכָל-מוֹעֲדֵי יִשְׁמְרוּ וְאֶת-שְׁבֻתוֹתֵי יִקְדָּשׁוּ:

(12) אברבנאל יחזקאל מ"ד כ"ג

עוד אמר שהכהנים יהיו מורי התורה ומישרים לכל אדם לעבודת האל וזהו ואת עמי יורו וגומר. ושגם כן ישבו הכהנים בתוך הסנהדרין ועל זה אמר ועל ריב המה יעמדו למשפט לפי שבמשפטי ישפטוהו והם ידעו משפטי התורה וחקותיה וישתדלו לקיימה.

(13) מלאכי ב, ד-ז

וַיְדַעְתֶּם כִּי שְׁלַחְתִּי אֱלֵיכֶם אֶת הַמִּצְוָה הַזֹּאת לְהִיּוֹת בְּרִיתִי אֶת-לְוִי אָמַר ה' צְבָאוֹת: בְּרִיתִי הִיְתָה אִתּוֹ חֲחִיִּים וְהַשְׁלֹם וְאֶתְנַסְּלוּ מוֹרָא וּוִירָאִנִּי וּמִפְנֵי שְׁמִי נָחַת הוּא: תוֹרַת אֱמֶת הִיְתָה בְּפִיהוּ וְעוֹלָה לֹא-נִמְצָא בְּשַׁפְתָּיו בְּשָׁלוֹם וּבְמִשְׁוֹר הֶלֶךְ אִתִּי וְרִבִּים הָשִׁיב מַעֲוֹן: כִּי-שִׁפְתָּי כֹּהֵל יִשְׁמְרוּ-דַּעַת וְתוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מִלֶּאֱדָה ה' צְבָאוֹת הוּא:

(14) תהלים צט:ו

מִשָּׁה וְאֶהְרֹן בְּכֹהֲנֵי וּשְׂמוּאֵל בְּקֹדָאֵי שְׁמוֹ קִדְּאִים אֶל-ה': וְהוּא יַעֲנֶם: